

יום הדין - מהו דין טוב?

רקע:

ראש השנה הוא יום תרועה ושמחה, חג של ארוחה ומשפחה ותקווה לשנה שתבוא.

יחד עם זאת, ראש השנה הוא [אולי] בראש ובראשונה -

יום הדין

בלימוד זה ננסה להבין את משמעותו של הדין על-פי המסורת ומהם הקשריו בחייו של האדם.

שאלות לעיון והעמקה:

- א. שינוי בחיים – תכנית עבודה
 - לפי הקטע, מי כאן בעצם הדיין של האדם בראש השנה?
 - מהי ההכוונה שמכוון הרב שטיינזלץ בקטע המודגש?
- ב. לדון לכף זכות – נקודה טובה
 - כשהאדם דן את עצמו או זולתו, באיזו מידה – רחמים או דין – ממליץ רבי נחמן לדון? מהי מטרת הדין ע"פ רבי נחמן?
 - היכן מסתתר עיקרון ה"נקודה הטובה" שבדברי רבי נחמן, בקטע הקודם על ראש השנה?
- ג. מתי שייך באמת לדון מישהו?
 - מהו דין אמיתי על פי הקטע, ואיך זה מתבטא בראש השנה?

א. שינוי בחיים – תכנית עבודה

כשאדם מחליט "מעכשיו אהיה ילד טוב", "מהיום אהיה צדיק תמים" – זה לא דבר רציני, לא לילד בן שלוש וגם לא לאדם בן שלושים... אם אדם מחליט בכל שנה שהשנה הוא עושה שיפוץ כללי לבית - זה לא יקרה.

אבל אם יום אחד הוא דואג לדלתות, יום אחר לחלונות ובשבוע הבא לסידי, תוך כמה זמן הבית יראה אחרת... אדם יכול לקבל על עצמו משנה לשנה תיקונים קטנים... יש אנשים שפעלו כך וגרמו לשינוי משמעותי בחייהם... עם הזמן זה מצטבר לסך של דברים...

כשמתחילה שנה ראוי לאדם לתכנן מה הוא רוצה לעשות בשנה הבאה. התכניות יכולות להיות גדולות או קטנות, אבל צריך שיהיו בגדר של תכנית עבודה. להחליט על איזה דבר, ואחר כך לנסות להיצמד אליו.

בבתי חרושת, לא תוקעים בשופר בתחילת השנה ולא נודרים שבשנה הזאת יעלו את הייצור בעשרה אחוזים. כשיש תכנית עבודה אז יש סיכוי שאם לא כולו יעשה - מקצתו יעשה, באופן הזה נעשים דברים בעולם.

הרב עדין אבן ישראל [שטיינזלץ] מתוך דבריו בעלון קרוב אליך

ב. לדון לכף זכות – נקודה טובה

דע כי צריך לדון את כל אדם לכף זכות ואפילו מי שהוא רשע גמור, צריך לחפש ולמצא בו איזה מעט טוב,

שבאותו המעט אינו רשע ועל ידי זה שמוצא בו מעט טוב, ודן אותו לכף זכות, על ידי זה מעלה אותו באמת לכף זכות

כמו שצריך לדון אחרים לכף זכות אפילו את הרשעים ולמצא בהם איזה נקודת טובות ועל ידי זה מוציאים אותם באמת מפך חובה לכף זכות

כמו כן הוא אצל האדם בעצמו, שצריך לדון את עצמו לכף זכות ולמצא בעצמו איזה נקודה טובה ועדין כדי לחזק את עצמו שלא יפל לגמרי, חס ושלום,

רק אדרבא; מיהו את עצמו, וישמח את נפשו במעט הטוב שמוצא בעצמו, דהינו מה שצרכה לעשות ממימי איזה מצוה או איזה דבר טוב.

וכמו כן צריך לחפש עוד, למצא בעצמו עוד איזה דבר טוב, ואף שגם אותו הדבר הטוב הוא גם כן מערב בפסלת הרבה, עם כל זה יוציא משם גם כן איזה. נקודה טובה וכן יחפש וילקט עוד הנקודות טובות ועל ידי זה נעשין נגונים.

רבי נחמן מברסלב, ליקוטי מוהר"ן

ג. מתי שייך באמת לדון מישהו?

במהות הדברים, שייך באמת לדון מישהו רק אם יש ביניכם אהבה, או שיש ביניכם ערבות הדדית.

אבל זה לא מספיק, ההצדקה האמיתית לדון מישהו, נמצאת בכך שהדין יצליח לקדם את המצב קדימה. אם הדין רק "ידון" את האדם ויפגע בו, זה לא דין אמיתי. דין אמיתי הוא דין שמועיל, מלמד, מרפא, מברר.

אם נסתכל על עשרת הימים הראשונים של שנה עברית, נראה משהו מוזר. הם מתחילים בראש השנה שאמור להיות גם "יום דין", ואז ישנם ימי תשובה שבסופם מגיע יום הכיפורים, יום כפרה על החטאים האנושיים מול האל, ובזה זה נגמר. מה שמוזר פה, שזה היה צריך להיות הפוך. הרי קודם לומדים למבחן, משקיעים, ואז נבחנים ומקבלים ציון. כאן זה בדיוק הפוך, קודם עושים את המבחן ומקבלים ציון (ראש השנה) ואז לומדים ומשקיעים (ימי תשובה) עד לשיא (יום הכיפורים), אבל אין מבחן נוסף. מצד ההיגיון זה היה אמור להיות כך: ימי תשובה, יום כיפור, ראש השנה. אבל להיפך, יום הכיפורים מסיים את התהליך, והוא נתפס כיום של שמחה ביהדות. יום שבו גם היו הבנים יוצאים לכרמים לתפוס בנות זוג.

אבל דווקא המבנה הזה של יום דין ולאחר זמן תיקון וכפרה, מבטא את העיקרון, שהדין של ראש השנה אינו דין של משפט אכזר שאחריו עונש, אלא דין של סיכום, התבוננות, שגם אם היא כנה וכואבת, יש לה מטרה אחת, לעורר את האדם לתנועה, רפואה והתקדמות מתוך אומץ אמיתי, האומץ של עבודת המידות